

Motion till riksdagen 2011/12:So326

av **Andreas Carlson (KD)**

Förebyggande av självmord

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda hur antalet självmord och självmordsförsök ska minskas.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att överväga att göra det brottsligt att uppmana andra att begå självmord.¹
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att synliggöra unga mäns självmord.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att använda ordet självmordsprevention snarare än suicidprevention för att synliggöra och tydliggöra.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att överväga en informationskampanj till föräldrar om ungas hälsa och situation.

¹ Yrkande 2 hänvisat till JuU.

Fel! Okänt namn på

Motivering

I mitten av oktober 2010 valde en ung man att begå självmord ”live” på webbforumet Flashback. Personen skrev inlägg fram till självmordsögonblicket och visade via en webbkamera hur självmordet gick till. Fallet är djupt tragiskt och borde tjäna som en väckarklocka för samhället att använda alla till buds stående medel för att stärka arbetet med att förebygga självmord och självmordsförsök.

Minska antalet självmord

Många ungdomar i Sverige i dag mår bra, men en växande grupp mår väldigt dåligt. Det finns inga enkla lösningar på hur man kan förhindra självmord, men det är viktigt att det konstaterandet inte lamslår utan i stället motiverar till att söka lösningar och en förståelse för unga människors livssituationer. Självmordsprevention är ett ganska nytt och eftersatt område på grund av det tabu som har funnits och fortfarande till viss del finns kvar. Siffror från Karolinska Institutet visar att 1 443 personer tog sitt liv under 2007. Siffrorna omfattar både säkra självmord där det inte råder någon oklarhet och de fall då läkare inte med säkerhet har kunnat avgöra om det handlar om självmord eller olycksfall. De senaste 15 åren har antalet självmord minskat med cirka 20 procent i Sverige och i större delen av EU. Självmorden för ungdomar har emellertid legat på samma nivå under en längre tid. Enligt uppgifter från Karolinska Institutet i Solna tar 40–50 ungdomar under 20 år sitt liv i Sverige varje år, och av dem är cirka fem under 15 år. Forskningen bör ännu mer inriktas på att studera de bakomliggande orsakerna till att självmord begås. Psykisk ohälsa, alkohol och andra drogers inverkan, ungdomars upplevda otrygghet och andra faktorer måste tas på ännu större allvar.

Precis som socialutskottet konstaterar i betänkande 2010/11:SoU16 så måste samhällets förmåga att förebygga självmord förbättras. Utskottet pekar på flera insatser som nu görs i form av att få fram konkreta åtgärder utifrån Självmordspreventionsutredningen och det uppdrag som Karolinska Institutet har att genomföra en pilotstudie på det australiensiska självmordsförebyggande programmet The Mental Health First Aid Training and Research Program (MHFA) med vissa tillägg. Dessa arbeten är nu igång och ska redovisas 2012 och 2013. Socialstyrelsens nationella utvecklingscentrum för tidiga insatser för barn och unga som löper risk att utveckla psykisk ohälsa är också ett positivt exempel. I budgeten för 2012 avsätts pengar till Nationell prevention av suicid och psykisk ohälsa (NASP). Det är positivt att regeringen arbetar aktivt med frågorna. Jag anser att dessa initiativ är bra men arbetet med självmordsprevention behöver intensifieras.

Uppmaningar till självmord

Det har väckts förslag om att det borde bli brottsligt att uppmana folk att begå självmord. Jag anser att detta är ett förslag bland flera som bör övervägas. Samtidigt är det viktigt att säga att detta knappast är den viktigaste åtgärd som vi kan ta till.

Synliggör de unga männens självmord

Den ledande dödsorsaken bland män mellan 15 och 44 år är självmord. Av de 1 443 självmord som begicks 2007 utfördes 1 019 av män och 424 av kvinnor. För varje självmord som begicks av en kvinna, begicks 2,4 självmord av män. Samtidigt är unga kvinnor överrepresenterade i statistiken över självmordsförsök; för varje självmordsförsök bland män finns 1,4 bland kvinnor. Detta bör givetvis belysas och förebyggas genom arbete för att stärka unga tjejers självförtroende och självkänsla. Att män väljer att avsluta sina liv i den utsträckningen och att skillnaden är så häpnadsväckande stor mellan män och kvinnor måste uppmärksammas mer. De bakomliggande orsakerna måste också grundligt analyseras. När den unge mannen i början av oktober 2010 valde att begå självmord publikt blev det stora rubriker. Utan att förminska denna stora olycka, måste man i sammanhanget konstatera att varje fall är djupt tragiskt – även alla de självmord av män som inte leder till artiklar med stora rubriker. Antalet självmordsförsök är svårt att avgöra, då det inte finns någon heltäckande statistik. För varje självmord registreras cirka fem självmordsförsök som lett till slutenvård; ytterligare lika många fall antas förekomma som inte registreras. Statistiken för män gällande reella självmord bör innebära att vi kraftigt arbetar för att stärka även unga mäns självförtroende. Det bör utredas hur det kan skapas miljöer för unga män som mår dåligt där de kan få hjälp med de problem som i dag ofta tystas ned och hålls gömda. Det finns i samhället en svaghetsfobi som är könsrelaterad, och normen upplevs vara att det är fel att män visar sig svaga i någon mån. I ett första led handlar det om att synliggöra och bidra till kunskap om det oerhörda problem som det innebär när så många män väljer att begå självmord.

Använd ordet självmord istället för suicid

Den medicinska termen för självmord är suicid och därför används begreppet suicidprevention ofta. När vi har ett samhällsproblem av den kaliber som det innebär när människor väljer att avsluta sina liv, måste vi använda ett språk som används i breda skaror i samhället. Primär målgrupp för arbetet med självmordsprevention är ungdomar. Inom statligt finansierad verksamhet bör orden självmord och självmordsförebyggande arbete användas. Detta bör meddelas i aktuella regleringsbrev.

Fel! Okänt namn på

Självmod har länge varit ett tabubelagt och känsligt ämne, men vi skapar inte bättre förutsättningar att stävja problemen genom att linda in orden så att de inte förstås av den målgrupp som i huvudsak adresseras.

Riktad informationskampanj om ungdomars hälsa

Att vuxenvärlden tidigt ser och identifierar barn och unga med psykiska problem är avgörande för att snabbt kunna sätta in rätt stöd. Regeringens satsningar på en förstärkt elevhälsa är mycket bra. Behovet av att se varningssignalerna gäller dock inte enbart skolpersonalen. Även föräldrar behöver ha större kunskap om psykisk ohälsa bland unga. Detta är särskilt viktigt för att minska antalet självmord och självmordsförsök. Hela samhället bär ansvar för varje ung människa som väljer att avsluta sitt liv. Ungdomsstyrelsen bedömer i rapporten "Fokus 07 – en analys av ungas hälsa och utsatthet" att det i många avseenden finns för lite kunskap om ungas hälsa och utsatthet. I rapporten konstateras det även att det saknas kontinuerliga uppföljningar inom området. För att skapa förutsättningar för föräldrar att se varningssignaler i tid, bör man överväga att genomföra en informationskampanj riktad till alla föräldrar med barn i åldrarna 10–18 år. Ett sådant material skulle sedan även kunna spridas till exempelvis föreningsledare, fritidsledare, lärare och andra som arbetar med ungdomar. Målet ska vara att sprida information om hur man kan se tecken på psykisk ohälsa hos sina barn.

Socialstyrelsen fick i uppdrag att under 2009 redovisa ett informationsmaterial med syfte att öka kunskapen om självmord i befolkningen. Detta och liknande initiativ är mycket positiva och det finns all anledning att samordna den samlade kunskapen för att nå ut ännu mer brett.

På flertalet "communities" på Internet finns såväl självskadeklubbar som diskussionsgrupper för självmordsmetoder. Vilken roll ungdomars allt mer frekventa användande av informationsteknologi har för påverkan på den psykiska hälsan bör utredas och vara en del av informationsmaterialet. Den 1 januari 2011 bildades Statens medieråd med uppdraget att stärka barn och unga som medvetna medieanvändare och skydda dem från skadlig mediepåverkan. Förordning 2010:1923 med instruktion för Statens medieråd slår fast att myndigheten ska följa medieutvecklingen när det gäller barn och unga samt sprida information och ge vägledning om barns och ungas mediesituation. Inom ramen för sitt arbete bör statens medieråd särskilt beakta problemen med självskadeklubbar, instruktionsguider för självmord och andra destruktiva internetsidor som finns lättillgängliga för barn och unga.

Det är viktigt att unga människors uppväxt präglas av tillit och trygghet. Det går inte att lagstifta fram respekt och värdighet. Det är en konsekvens av ett samhälle byggt på goda värden. Därför behöver familjer stärkas. Skolans roll som förmedlare av goda värden är också viktig. I det civila samhället finns en stor tillgång i aktörer som genom sin verksamhet i praktiken förmedlar trygghet, respekt och kunskap om varje människas unika och okränkbara värde.

Fel! Okänt namn på

Stockholm den 3 oktober 2011

Andreas Carlson (KD)